

Føroyska sjóøkið týðandi partur av kjarnorkuvápnafrium Norðurlondum

Norðurlond mugu í felag forða fyri, at tann avvápnadarpolitikkurin, sum verður rikin á meginlandinum, ikki verður svaraður aftur við eini stórveldadubbing í Norðuratlantshavi segði Atli Dam, lögmaður m. a. á Norðurlandaráðsfundinum, sum varð hildin í Oslo í vikuni. Hann segði:

I to af de hovedspørgsmål, som har præget debatten i vore nabolande, er det af vigtighed for os i Vestnorden, at løsningerne tilpasses hele Nordens behov fremfor nationale eller skandinaviske. Med skandinaviske mener jeg løsninger, der er brugbare for fastlandsnorden, men ikke løser islandske, grønlandske og færøske behov.

Det drejer sig om »integreringen« eller tilpasningen til EF's indre marked før 1992 og Norden som atomvåbenfri zone.

Det sidste storpolitiske emne må siges at have vundet »hævd« som emne i Nordisk Råds generaldæbat, og jeg vil benytte anledningen til at udtrykke tilfredshed med, at der nu foreligger et foreløbigt slutdokument fra den nordiske parlamentarikerkomité, og at dette indeholder en række gode tanker, som kan tjene som retningslinjer for embedsmandsgruppens videre arbejde.

Vi er tilfredse med, at vi fik repræsentation fra Færøerne med i dette arbejde, og med at Færøerne udtrykkelig er nævnt som et område, der skal omfattes af Zonen.

Dokumentet eller rapporten klarlægger samtidig, at der er en lang vej at gå, før vi kan forvente, at zonetanken får et sådant indhold og bliver omfattet af sådanne garantier og traktater, at vi kan føle en tryghed og fred; so vi roligt kan overlade kommende generationer.

Rapportens pkt. 2 præciserer, at zonen også omfatter territorialfarvande — dog med gennemsejlsretsret.

Når man betænker, hvor små disse områder er for Grønlands, Islands og Færøernes vedkommende sammenlignet med de mellemliggende farvande — ja, Færøerne incl. territorialfarvand er at ligne med et knappenåls-hoved i det store farvand mellem Island og Storbritannien - Norge — står det klart, at en ukontrolleret atomvåbenaktivitet i dette sø- og luftområde, stærkt reducerer værdien af en atomvåbenfri zone i Norden.

Rapportens pkt. 6, der omtaler nødvendigheden af udtynding i tilstødende land- og søområder, og af en atomvåbenfri Østersø, forekommer os derfor at være næsten det væsentligste punkt. Lige så opmærksomme, som parlamentarikerkomiteen er på Østersøen, er vi færinger på problemerne i hele Nordatlanten.

Stormagternes strategiske interesser i disse havområder, hvor eventuelle våben kan føres frem, gør samtidig hele problematikken mere kompleks, men vi håber, at de nordiske lande i fællesskab kan gøre en sådan indsats, at en nedrustning på det europæiske fastland ikke modsvares af en stormagtsoprustning i det nordlige Atlanterhav.

I 1985 fremlagde Ministerrådet handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse i Norden. En af hovedintentionerne i handlingsplanen var at udvikle Norden som hjemmemarked.

Frå færøsk side må vi beklage, at udviklingen på dette område er gået ret så langsomt.

Selv har vi praktisk talt ikke opretholdt handelshindringer overfor de øvrige nordiske lande, og vi importerer den væsentligste del af vort forbrug fra disse, medens fiskevarer — som er vor eneste exportvare — fortsat står overfor handelsbarrierer i nogle af de nordiske frændelande.

Det er svært at forstå, at disse har sådanne nationale fiskeriinteresser at beskytte, at de ikke kan gå med til at etablere en nordisk frihandel med fiskeriprodukter.

Er det virkelig arbejdet med at finde et ståsted overfor udviklingen i EEC, der beslaglægger så store administrative ressourcer, at denne lille nordiske tilpasning, ikke kan fremmes?

Det nævnes i Ministerrådets redegørelse, at den gensidige samhandel i Norden ligger på godt og vel 20% både vedrørende import og export. Vi kunne med hensyn til export ønske at komme op på sammenlignende tal i tre af de fire store lande i Norden. Det kunne give en tryghed i vor handelspolitiske situation, hvor vi både i USA og EF står overfor betydelige handelshindringer i form af toldbarrierer.

Jeg vil foreslå, at vi forsøger at harmonisere denne lille ting, inden vi for alvor går i gang med at forsøge at få adgang til og indflydelse på det såkaldte indre marked i Europa.

Foreløbig reserverer alle lande sig med hensyn til hvor langt man vil gå i harmonisering og integrering, og kun to af landene har klart meddelt, at decideret medlemskab af EEC ikke kommer på tale.

For Færøernes vedkommende er der heller ikke noget der tilsiger, at medlemskab kan komme på tale, idet vi ikke tror på, at EEC vil eller kan udforme en fiskeripolitik, der passer til vore betingelser, og for den sags skyld heller ikke til Islands og Grønlands.

Derfor er den form for tilpasning som Norge måtte opnå eller vælge af så vital betydning for os i Vestnorden.

Et EEC, der i kraft af norsk integrering og tilpasning — for ikke at nævne en ting, som endnu ikke diskuteres, nemlig medlemskab — bliver selvforsynende med fiskeriprodukter, ja, muligvis nettoexportør, vil sætte os ude i Nordatlanten i en uhyre vanskelig situation, hvor vi alternativt vil være henvist til helt nye markeder i Østen, Mellemøsten og landene i den kommunistiske verden, hvoraf nogle ikke er særlig betalingsdygtige og andre vil påføre vore varer store transportomkostninger.

Færøerne har derfor en betydelig interesse i at det må lykkes at finde så konforme adgangsbetingelser til dette indre marked, at ikke en del af Norden sejles bagud af samarbejdet, fordi nationale behov tilsiger specifikke løsninger for de enkelte nordiske lande.

Vi vil følge Nordisk Råds arbejde på dette område med interesse såvel som EFTA-landenes forhandlinger med EEC. Desværre kunne vi ikke, da Danmark valgte medlemskab af EEC og Færøerne valgte at stå

udenfor, bibeholde vort medlemskab af EFTA, hvilket til en vis grad forværrede vor handelspolitiske situation.

I vestlig presse, herunder sådanne aviser, der føler et såkaldt ansvar for NATO-alliansens velbefindende, har det faktisk, at Færøerne ikke har ment, at de fiskeriforhold vi kunne opnå med den ikke-kommunistiske del af verden, kunne stå alene, og derfor nu i 10 år har haft et tæt samarbejde med Sovjetunionen, medført bekymring for vores selvstændighed som folk, og man har påpeget muligheden af, at Færøerne blev den trojanske hest i nordisk, europæisk og vestligt samarbejde.

Jeg kan med glæde slå koldt vand i blodet hos dem, der måtte gøre sig sådanne spekulationer, men skulle udviklingen medføre, at vi både i fiskeripolitisk og handelspolitisk henseende — og derefter måske også i energipolitisk og teknologisk henseende — følte, at løsningen for fastlandsnorden yderligere medførte isolering af os ude i Atlanten, så er det ikke sikkert, at vi ikke kom ud i alvorlige vanskeligheder.

Lagtidsmændene Jacob Lindenskov og Jógvan Sundstein har begge for år tilbage påpeget denne problematik i forbindelse med den fiskeripolitiske og fiskeriteknologiske omstrukturering, som udvidelsen af de økonomiske zoner medførte i slutningen af 70'erne og begyndelsen af 80'erne.

Jeg vil tillade mig endnu engang at henvise hertil.

Den konklusion, som verdenskommissionen for miljø og udvikling når til i sin rapport af 22. april 1987, om at miljøforringelsen på globalt og regionalt plan udgør en reel trussel mod menneskehedens fremtid, har vi noteret med interesse, og vi deler ønsket om at der skabes en bæredygtig udvikling, der sikrer de nulevende generationers behov uden at sætte kommende generationers behov i fare.

Vi tilslutter os det nye program for miljøsam arbejde mellem nordiske lande.

Specielt har vi studeret programmets punkter om en handlingsplan mod havforurening, og støtter varmt forbud mod dumping af affald ved udgangen af 1991, såvel som vi støtter et permanent forbud mod dumping af lav- og mellemradioaktivt affald og et forbud mod opbevaring af højradioaktivt affald under havbunden.

Jacob Lindenskov har igen rejst spørgsmålet om Dounreay-planerne, og lagtinget har nøje behandlet disse planer. Jeg skal her nøjes med at bekræfte den vægt vi lægger på, at disse planer forpurres.

Såfremt nogen skulle mene, at mine forventninger til resultater vedrørende samarbejdet om EEC's indre marked og den atomvåbenfri zone ikke er alt for store, og at vi derfor i det hele taget stiller os pessimistisk overfor mulighederne for konkrete resultater af nordisk samarbejde, er dette et fejlagtigt indtryk.